

▶ **Hlavní stránka**

ZOO report 3/03

[Proč lidé chodí do zoologické zahrady?](#)

[S rozvojem zahrady držela krok i osvěta](#)

[Plzeňská zoo splynula s botanickou zahradou](#)

[Dárek k výročí: výběh bobrů a indiánský srub](#)

[Aby zvířata byla spokojená...](#)

[Horké novinky](#)

[Kousek moře v centru města](#)

[Rodina leguánů kubánských roste](#)

[Zpět na ZOO report](#)

Proč lidé chodí do zoologické zahrady?

Při návštěvě restaurace očekávám dobré jídlo a pití. Když jedu lyžovat, těším se na prašán, a kdykoliv se rozhodnu pro návštěvu opery, samozřejmě a poprávu předpokládám vybranou záplavu vznešených tónů. Odpověď na otázku v titulku tohoto článku je tedy jednoduchá: lidé chodí do zoologické zahrady kvůli zvířatům. Mnohým současným ředitelům zoologických zahrad se však tento prostý logický předpoklad jeví jako skutečnost naprosto nedosažitelná. Dosud se v zoo především dbalo na to, aby ubikace a výběhy byly vybaveny v souladu s požadavky zvířat. To prý dnes už nestačí a do zahrady návštěvníky údajně přitáhnou jen atrakce typu Park jedinečných zážitků, Dobrodružství v džungli, Zertovné safari, či jak jinak ještě mohou znít hesla reklamních šotů. Návštěva zoologické zahrady musí být prostě bomba. Návštěva zoo je vždy nevšedním zážitkem. Přirozeně, každá návštěva zoologické zahrady je zcela zvláštní událostí, vždyť jde o prožitek ze setkání se zvířaty, která nevidíme zas tak často. Aniž by občan překročil státní hranici, může ve městě, kde žije, nebo na nějakém jiném, ne příliš vzdáleném místě, v krásných parcích a zahradách spatřit živá zvířata z různých koutů celého světa. A jestliže mu setkání se zvířetem přinese radost a potěšení, zatouží většinou po tom, aby se o něm dozvěděl něco víc. Prostuduje si informativní texty na trasách v zoo, koupí si průvodce po zoo, případně si předplatí zoologický časopis. Znalosti o zvířatech a přírodě jako celku si dále může prohloubit na přednáškách a exkurzích pořádaných zoologickou zahradou. Pravděpodobně jej pak svět zvířat zaujme do té míry, že si docela snadno osvojí i otázky ochrany přírody a pochopí, že pro zachování a zlepšení životního prostředí tvorů nám tak blízkých je třeba obětovat i část vlastních hmotných prostředků. Až tak daleko může návštěvník doputovat jen tak mimochodem po jedné nezávazné toulce zoologickou zahradou, která měla původně sloužit pouze k tělesné a duševní relaxaci. Přitahuje nikoli atrakce, ale zvíře jako takové. K tomu, aby návštěvníka zoologické zahrady setkání se zvířaty skutečně potěšilo a aby své dojmy případně mohl sdělovat svým známým, je ovšem nutná druhově pestrá a reprezentativní zoologická kolekce. Taková, jaká se nachází například v brněnské zoologické zahradě. Jak si můžeme přečíst v posledním vydání Zooreportu, chová Zoo Brno přes 80 druhů savců. Věru dobrý základ k tomu, aby návštěvník po návratu domů svůj zážitek ze setkání se zvířaty předával dál. Abych to ještě jednou a zcela jasně formuloval: lidé

nechodí do zoo, protože tam očekávají jízdu strachu či laserovou show, ani ne proto, aby tam žasli nad umělými krajinami, v nichž není vidět nic živého. Lidé chodí do zoologické zahrady kvůli zvířatům, a tak to má být!

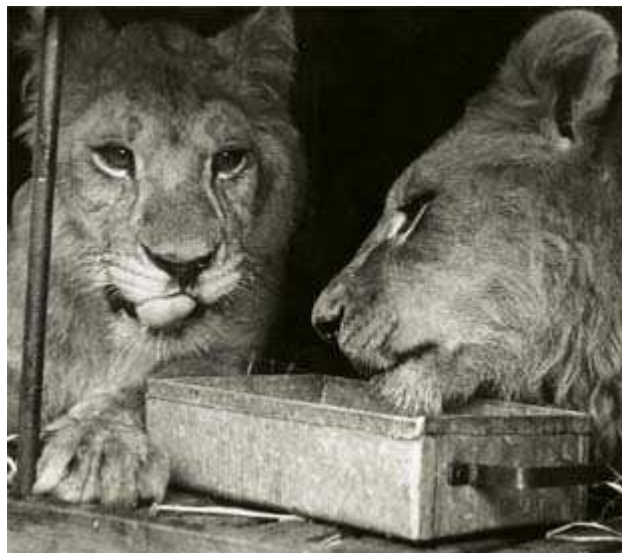
Dr. Bernhard Blaszkiewicz
ředitel Zoologické zahrady v Berlíně-Friedrichsfelde

Dr. Bernhard Blaszkiewicz (*1954)

Studium biologie na Svobodné univerzitě v Berlíně ukončil v roce 1978 jako diplomovaný biolog. Během vysokoškolských studií, ale už i dříve, působil jako dobrovolný ošetřovatel zvířat v Zoo Berlín. V roce 1979 měl na starosti dobrovolné pracovníky v Zoo Frankfurt a následující čtyři roky působil v Porúrské zoologické zahradě v Gelsenkirchenu jako kurátor a zástupce ředitele. V letech 1984 až 1991 byl kurátorem pro savce v Zoo Berlín, v roce 1987 promoval jako Dr. rer. nat. na univerzitě v Kasselu prací o chovu savců v zoologických zahradách. Od května 1991 je ředitelem Tierparku v Berlíně-Friedrichsfelde. Bernhard Blaszkiewicz se stal představitelem Tierparku v Mezinárodní jednotě ředitelů zoo a akvárií WAZA, v Evropské asociaci zoo a akvárií EAZA a ve Spolku německých ředitelů zoo VDZ, jehož je viceprezidentem.

S rozvojem zahrady držela krok i osvěta

Zoologická zahrada města Brna se po otevření v roce 1953 poměrně rychle rozvíjela. Desetihektarový areál se v následujícím desetiletí rozrostl na více než dvojnásobek, zapálení dobrovolníci fandící zvířatům pomáhali stavět cesty i pavilony. Bylo charakteristické, že zahrada hned od začátku své existence věnovala mimořádnou pozornost práci s mládeží. Mezi novými výběhy vynikl v roce 1959 dohotovený tehdy největší medvědinec v Československu, sloužící dodnes. Ve své době největší československý pavilon vivárií, dlouhý 25 m, s 26 nádržemi, vznikl v roce 1956 jako vůbec první pavilon v Zoo Brno. Během dalších let byl rozšiřován, až v roce 1970

našli všichni plazi nový domov v objektu, který na jižním vrcholu kopce dal základ dnešnímu pavilonu Tropické království. Z prvního ptačince, zřízeného také v roce 1956, zůstalo do dneška torzo tvořící zadní stranu voliér domácích sov a dravců. Exotičtí ptáci dostali v roce 1988 nový pavilon na hřebeni Mniší hory. Kopytníci původně sídlili v místech nynějších výběhů lachtanů a medvědů ledních v dolní části zoo, časem se přestěhovali do horních partií. Nejvýše položený rozlehlý výběh Safari, těsně pod hlavním vrcholem Mniší hory, obývají od roku 1980 kopytníci subsaharské Afriky. První ubikace s výběhem šelem z roku 1953 sice stojí dodnes, samozřejmě v rozšířené podobě, ale brzy bude zbourána. Nyní jsou v ní medvědi syrší, kteří se chystají k transportu do Ruska. Původně v ní sídlili lvi, které později vystřídali lední medvědi. Opice, chované v padesátých letech v typové chatě, mají od roku 1965 k dispozici dva na sebe navazující pavilony. S rozšiřováním expoziční plochy se měnila i druhová skladba od běžných živočichů domácího původu k vzácnějším exotům. V pavilonu vivárií byly v roce 1956 pouze ryby, k nim se záhy přiřadili plazi i obojživelníci. Na počátku 60. let se dokonce uskutečnil pokus chovat mořské živočichy – mořského koníka, jehlu a některé druhy sasanek – dovezené zaměstnanci zoo z dovolené v Bulharsku. Zkušenosti v tomto oboru a přístup k informacím však byly nulové a pokus se nezdařil. Osvětovou činnost vykonávala brněnská zahrada již od prvních dnů své existence. Na vysokou úroveň ji přivedl emeritní středoškolský profesor biologie Bruno Valoušek, zanícený zoolog a ochránce přírody. Tento jičínský rodák se na Mniší hoře objevuje v roce 1955. Jeho přednášky přenášené místním rozhlasem do areálu

zahrady se pro mnohé posluchače staly mimořádnými událostmi, pamětníci si je dodnes připomínají. Stejně tak byla vynikající jeho průvodcovská činnost a řada lidí chodila do zoo jen „na Valouška“. Již tehdy založil

kroužek mladých biologů, v němž vychoval řadu pozdějších odborníků. Tisíce jeho akcí pro laickou i odbornou veřejnost navštívilo několik milionů zájemců. Pan profesor – jak mu všichni říkali – se stal živou legendou. Ve správné budově sice používal rozhlasové zařízení, vlastní kancelář však nikdy neměl. Pracoval pod širým nebem a v pavilonech zoologické zahrady až do konce života, obklopen vděčnými posluchači, především dětmi a mládeží. Zemřel ve svých třiaosmdesáti letech roku 1971. Po právu nese jedna z ulic bystrckého sídliště jeho jméno. Kroužek mladých biologů se v roce 1978 přeměnil ve Stanici mladých přírodovědců. Ta nyní pracuje ve čtrnácti odborných sekcích a šíře její činnosti je v porovnání s podobnými zařízeními v ostatních zoo naší republiky pravděpodobně ojedinělá.

Emil Štiss

Plzeňská zoo splynula s botanickou zahradou

Kolekce zvířat v plzeňské zoo, druhé nejstarší v českých zemích, se v současné době vyšplhala asi na 6 000 exemplářů téměř 1 100 druhů, třiadvacet z nich chovají Plzeňští v rámci Evropských záchovných programů. Pozoruhodné je, že 70 procent druhů zvířat v Zoo Plzeň se nevyskytuje v žádné jiné české ani slovenské zoologické zahradě.

Plzeňská zoo vznikla v roce 1926 v městské části Doudlevice. Od roku 1963 působí v areálu na Lochotíně, kde se v roce 1981 sloučila se sousední botanickou zahradou. Členitý terén o rozloze 21 ha pracovníci Zoologické a botanické zahrady města Plzně

od roku 1996 intenzivně přetvářejí na zoo-geografický biopark, v němž se přestává rozlišovat botanická a zoologická část. Začíná mizet řada zastaralých výběhů a expozic, zvířata i rostliny se rozmisťují rovnoměrně po celém areálu, vzniká naučná stezka Vývoj přírody ve čtvrtohorách s hektarovým lesním výběhem pro větší skupinu medvědů hnědých. Přibývají vzácné druhy, nejvýznamnější akvizicí byl v říjnu 1997 příchod mladého páru varanů komodských, nejmohutnějších ještěřů světa, u nichž dokonce proběhla v roce 2001 inkubace oplozených vajec, bohužel však bez odchovu. Nový směr vývoje zoo je patrný například na prezentaci opic; místo původních pěti druhů v jediném pavilonu chová nyní zahrada více než 20 druhů rozložených na

sedmi místech. Opice už ani nevědí, co je to mříž. Šimpanzi mají od léta roku 2000 k dispozici přírodní výběh s trávou, keři a stromy a současná skupina má proti původnímu páru šest členů; ostrovní nebo přírodní výběhy si užívají i giboni lar, guerézy angolské, makaci lví nebo lemuři vari a kata. Velké šelmy už nežijí ve společném pavilonu. Puma a levhart obývají

vlastní „voliéru“, dokončuje se volný výběh ussurijských tygrů a lví berberští dostali 800 m² v expozici, která nahradila řadu drobných klecí a výběhů. Zbytek původního pavilonu šelem se pod názvem Tajemný svět africké noci proměnil v roce 2001 na nokturnárium s fenky, kaloni, mangustami, damany, bodlinatkami, ojedinělou kombou Garnettovou a liškou chama. V neotropické části návštěvníci rádi sledují i dovádění nosálů na stromech nebo nutrií ve vodě. Mezi nejpůvodnější obyvatele zahrady patří hejno tučňáků Humboldtových, které před zraky

návštěvníků chovatelé denně krmí z ruky rybami. Zoologická a botanická zahrada města Plzně urazila asi polovinu cesty k vytčené podobě, tudíž ji čeká ještě mnoho úkolů: výstavba cest, pavilonů, stájí, expozic, rekonstrukce stávajících objektů, náhrada zbývajících železných

plotů příkopy a palisádami atp. Nastoupený směr rozvoje se jistě líbí nejen zvířatům, která se cítí spokojená a utěšeně se rozmnožují, ale i návštěvníkům, jejichž počet stále roste a v současné době se pohybuje kolem 250 000 za rok.

Martin Vobruba

Dárek k výročí: výběh bobrů a indiánský srub

Oslavy padesáti let trvání Zoo Brno vyvrcholily v sobotu 30. srpna 2003 otevřením výběhu pro bobry kanadské a repliky srubu kanadských indiánů kmene Haida Gwaii. Pásku přestřihli náměstek primátora Brna Petr Zbytek a chargé d'affaires kanadského velvyslanectví v Praze Olivier Nicoloff. Slavnostní akt doprovázelo víření indiánských bubnů brněnské hudební skupiny Pow-wow Singers. Další skupina – pětičlenná, složená z bobrů kanadských ze Zoo Chomutov – se v Brně usídlila natrvalo. Dostala k dispozici jezírko dlouhé dvanáct metrů, jehož zvýšené břehy jsou opatřeny skleněnými průzory, které umožňují návštěvníkům sledování života bobrů nad i pod hladinou. Jezero doplněné bobří hrází z kmenů stromů přechází do umělé nory. I na ni navazuje prostor, odkud návštěvníci při tlumeném umělém světle mohou skleněnou přepážkou pozorovat chování zvířat. Bobři kanadští (*Castor canadensis*) vykazují oproti bobrům evropským (*Castor fiber*) denní aktivitu, jinak se od nich příliš neliší. Brněnská zoo se rozhodla chovat bobry kanadské, protože jejich výběh představuje první vklad do plánovaného souboru expozic severské zvířeny Beringia. Nádrž pro bobry zásobuje vodou kaskáda přicházející ze sousedního výběhu vlků kanadských, který je teprve ve výstavbě. Do výběhu je však možno již nyní nahlédnout skleněnou zadní stěnou indiánského srubu, jehož stavbu doplňují dva totemy. Před vchodem

stojí šestnáctimetrový, druhý totem uvnitř srubu je čtyřmetrový. Srub postavila tesařská firma Juráň z Valašského Meziříčí, zabývající se rekonstrukcemi památkově chráněných staveb ze dřeva. Totemy vyřezal řezbář Jan Brlica z Francovy Lhoty u Vsetína. Celé dílo je věrnou replikou objektu stojícího ve skansenu v kanadském Vancouveru. Srub slouží též jako informační centrum, kde se lidé dovědí zajímavosti o Beringii, arktické i subarktické přírodě a o kmeni Haida.

Kanadský diplomat Olivier Nicoloff při otevření srubu vyzvedl, že brněnská zoo přibližuje návštěvníkům i život původních lidských obyvatel jeho vlasti. Kmen Haida patří ke skupině indiánů severozápadního pobřeží severoamerického subkontinentu, kteří – na rozdíl od ostatních severoamerických indiánů – stavěli mohutné sruby a obrovské totemy a po Mayích a Incích vytvořili třetí nejvyspělejší civilizaci předkolumbovské Ameriky. Haidové žili ve třinácti osadách na souostroví královny Charlotty. Říkali si vodní lidé. Jejich domy i totemy směřovaly k moři, které jim poskytovalo obživu. Mezi kmenovými klany občas propukaly boje. Z pomsty, pro lup nebo pro otroky, kteří sloužili jako pracovní síla, ale měli i zvláštní poslání – geneticky posílit místní populaci. Haidové byli rozděleni do dvou hlavních klanů – Orlů a Krkavců. Symboly na totemu stojícím před srubem v zoo lze vysvětlit takto: Na vrcholu jsou tři strážci hlídající tři nebezpečí – fyzické nebezpečí okolního světa, duchovní nebezpečí v přírodě a nebezpečí skryté v povaze lidí. Orlí zobák

pod vrcholem představuje orlí klan, pod nímž je matka orlích lidí. Následuje krkavec, představitel krkavčích lidí, v jehož ocase je umístěna matka krkavčího klanu. V nejnižší části totemu kmene Haida bývá přišera upozorňující na určité

nebezpečí, v našem případě je to vlk, představující pevninu – na ostrovech, kde žili Haidové, se tato zvířata nevyskytovala. Haidové byli zruční řezbáři, vyřezávali mohutné totemy, kánoe, masky a nádobí. Kánoe byly až dvacet metrů dlouhé a uvezly dvě tuny nákladu. Jelikož neznali výrobu železa, používali nástroje kamenné a k dohlazování dřeva žraločí kůži. Haidové byli v jádru mírumilovní, před dvěma sty lety přivítali zpěvem písní Evropany, ale toto setkání bylo pro ně tragické. Ničil je

alkohol a zavlečené choroby. Staré tradice upadají v zapomnění, Haidové žijící dnes už jen ve dvou vesnicích se však stali uznávanými šperkaři. Na sobotní oslavy výročí přišlo do zoo na deset tisíc lidí. Pozváni byli adoptivní rodiče, sponzoři, bývalí zaměstnanci a ředitelé českých i zahraničních zoo. Z ciziny přijeli zástupci zoologických zahrad z Baku, Berlína, Cottbusu, Kaliningradu, Lublaně, Moskvy, Nikolajeva, Opole, Permu, Samary, Varšavy a Vídně. Unii českých a slovenských zoo reprezentovali představitelé zahrad v Bojnici, Bratislavě, Děčíně, Hluboké nad Vltavou, Chomutově, Jihlavě, Olomouci, Spišské Nové Vsi a Vyškově.

Eduard Stuchlík

Aby zvířata byla spokojená...

Často slyším od návštěvníků zoo poznámky o trápení zvířat, o životě na svobodě a strádání v zajetí. Opačnou reakcí bývá romanticky nadšené obdivování miloučkových zvířátek. Tyto extrémní vypovídají o tom, jak lidé promítají svůj svět do světa zvířat – jeho skutečný stav však neodhalí. Spousta mladých si přeje se zvířaty pracovat, studovat biologické obory, řešit ochrannou problematiku. Lidé v sobě mají tento zájem velice hluboko zakořeněný nejenom proto, že biologicky patří mezi savce. Pro mnoho instinktů máme ve své ontogenezi společný základ. Zvířata doprovázela člověka při jeho historickém vývoji ať už jako pouhá kořist, jejíž zvyky a schopnosti musel lovec velmi dobře znát, nebo jako objekt zbožňování – model vlastností, které člověk obdivoval přímo u zvířat, nebo vlastností a dovedností, které byl v sobě nucen vypěstovat jako důstojný partner zvířete. Dnes je technická civilizace schopna zničit – až na potkany, některá zdivočelá domácí zvířata a mnoho druhů hmyzu – převážnou většinu taxonů, které se dlouho vyvíjely ve specifických podmínkách. Vztahy lidí a zvířat se však přece jen poněkud změnily. Na jedné straně pozorujeme barbarské ničení, na druhé mimořádný zájem o

výzkum systematický i etologický, ze kterého těží různá chovatelská zařízení a zoologické zahrady, jejichž úkolem už dávno není jen předvést úžasně barevné a strašně dravé a silné nebo jinak bombasticky zajímavé zvíře. Přes veškerý intelektuální zájem si jen málokterý návštěvník představuje zvířata v zoo z hlediska jejich potřeb. Pole osvěty je skoro neorané a co se jedna generace naučila, druhá už nezná. Návštěvníci zoo jsou sice většinou schopni chápat, že každé zvíře má svůj jídelníček, a dodržují zákaz krmení. Přitom se ale dokážou rozzlobit, když dá zvíře přednost tomu, že se před člověkem schová do úkrytu a nepředvádí se. Jen málokdo pochopí, že divoké zvíře zůstane vždy jen samo sebou, ať má péči jakkoli obětavou, a že nejdůležitější zásadou při práci se zvířaty je opatrnost. I to nejochotnější zvíře, které se nechalo hladit a krmit, v období pohlavní dospělosti změní svůj vztah k člověku a považuje ho spíše za soka nebo schůdek na hierarchickém žebříku své společnosti. Je pak o to nebezpečnější, že stykem s lidmi ztratilo plachost. V situaci, kdy divoké zvíře dá přednost ústupu, jedinec v mládí zvyklý na lidi reaguje opačně. Ti, kteří přejí chovancům v zoo svobodu, svou

láskou chybují. Reintrodukční programy jsou finančně i časově náročné mezinárodní akce, vhodné jen pro některé druhy. Přitom návraty do přírody nejsou jednoduché ani u zvířat, která donesli lidé do zoo, když je našli zraněná či vypadlá z hnízda. Možnosti jejich přežití po vypuštění na svobodu závisí například na tom, co všechno se naučila před příchodem do zoo. Ve volné přírodě většina zvířecích rodičů učí svá mláďata nacházet potravu a chránit se před predátory specifickým chováním. Mladí jedinci také získávají v přírodě přirozenou imunitu proti různým chorobám. A zvířata, která žijí ve větších společenstvích, si pro svoji sociální neobratnost, nabytou v zoo, nemusejí po návratu do divočiny vždy najít partnera. Mnohé druhy, které v přírodě už téměř neexistují, v chovatelských zařízeních docela dobře prospívají. Pokud tedy budou mít zvířata v zoo odpovídající podmínky pro svou existenci i reprodukci, návštěvníci je spatří nejen živá, ale i spokojená.

Lubica Hrdinová

Horké novinky

Samice kotula veverovitého nosí na zádech mládě

Samička drobné opičky kotula veverovitého (*Saimiri sciureus*) nosí v Zoo Brno od 28. července na zádech mládě. Zatím se o ně stará sama, ale až potomek trochu povyroste, přeleze si občas i na hřbet svého otce, na samostatnou cestu se vydá nejdříve za půl roku. Dospělí kotulové měří kolem třiceti centimetrů a o něco delší mají ocas. Návštěvníci zoo rádi pozorují zvířátka, která jsou po celý den čilá a mrštně skáčou z větve na větev. Jejich domovem je Střední a Jižní Amerika, kde žijí ve skupinách čítajících až pět stovek jedinců. Z okrajů pralesů

pořádají kotulové „loupeživé“ výpravy do plantáží, kde působí zemědělcům značné škody.

Přírůstek ve stádu kiangů

Stádo kiangů (*Equus hemionus holdereri*), divokých polooslů asijských, v Zoo Brno tvoří samec a tři samice. K radosti chovatelů jedna z klisen porodila 19. června hřebečka. O pětičlenném brněnském stádu se říká, že je páté největší v Evropě – v zajetí žije totiž celkem jen 102 kiangů. Těsně po narození malého kianga vůdčí hřebec poněkud zneklidněl, začal pociťovat přítomnost konkurenta. I když matka ubránila potomka, chovatelé pro jistotu otce oddělili. Po několika dnech se dospělý kiang s novou situací vyrovnal a nyní už je stádo zase kompletní. Hřebec si všímá už jen svých klisen, s nimiž se chce znovu pářit. Domovem kianga je severovýchodní Tibet, kde žije – v počtu blízkém kritické hranici vyhubení – na horských stepích do nadmořské výšky 5000 metrů.

Výstava k výročí

Výstava Padesát let Zoo Brno 1953 až 2003, otevřená 18. července 2003, potrvá v prostorách Stálé akvarijní výstavy na Radnické ulici 6 do konce roku. V sále v přízemí je na 23 posterech graficky ztvárněno na 300 fotografií. V gotickém sklepení, věnovaném nové expoziční koncepci, se představují architektonické modely budoucích pavilonů.

Zoo přivítala dvanáctimiliontého návštěvníka

Dvanáctimiliontým návštěvníkem Zoo Brno se v neděli 10. srpna stal tříletý Jakub Šardický z Čejkovic u Hodonína. Jakubovi, který na Mniší horu přišel se svými rodiči, poblahopřál ředitel zoo Martin Hovorka, spolu s

vedoucí obchodního úseku zoo Jaroslavou Vavřinovou pak rodině předal dárky: digitální fotoaparát, knihu se zoologickou tematikou, plyšového lva, čokoládu a 50 volných vstupenek do zahrady.

redakce

Kousek moře v centru města

Expozice fauny moří v brněnské Stálé akvariijní výstavě na Radnické ulici, patřící k Zoo Brno, se co do velikosti nedá porovnávat s velkoobjemovými nádržemi v některých českých zoo; je však třeba na ni nahlížet jako na součást komplexu kladoucího si za cíl pokud možno co nejvěrněji obsáhnout druhovou rozmanitost ryb z tropů. Ve třech nádržích o celkovém objemu přibližně 2500 litrů žije na 12 druhů mořských

ryb a řada bezobratlých, především korálů. První z akvárií je vyhrazeno masožravým dravým rybám. Asi nejvýraznější jsou mladí perutýni ohniví (*Pterois volitans*). Nádherné ryby, dorůstající délky až 35 cm, mohou být svému okolí nebezpečné. Jejich dlouhé ostny při bodnutí vylučují jed, který způsobí potíže i člověku. Dalším exemplářem v této nádrži je ostnec oranžovoproužkatý (*Balistopus undulatus*), robustní a výrazně zbarvená ryba, která se v přírodě živí hlavně bezobratlými, jejichž tvrdé schránky drtí silnými zuby. Při troše štěstí lze zahlédnout také murénu (*Echidna nebulosa*). Ta své tělo, připomínající hada a dlouhé až 80 cm, většinou ukrývá mezi kameny. Dominantou druhého z mořských akvárií je hejno barevných rybek, které s několika ježovkami a krevetkou (*Lysmata amboinensis*) zastupují obyvatele korálových útesů. Důraz v tomto akváriu kladou vystavovatelé na ryby. Najdeme v něm například dva druhy bodloků (*Zebrasoma*), což jsou ryby zpestřující si svůj jídelníček mořskými řasami, dále pak klauna očkatého (*Amphiprion ocellaris*), klauna dvojitrného (*Premnas biaculeatus*), sapína modrožlutého (*Chrysiptera parasema*), sapínovce žlutofialového (*Pseudochromis paccagnellae*) nebo komorníka bělocasého (*Dascyllus aruanus*), kterého mnoho dětských návštěvníků přirovnává k zebře. Třetí mořské akvárium –

patrně nejzajímavější – co nejvěrněji napodobuje korálový útes. Na první pohled upoutá téměř třicet korálů různé velikosti, jejichž růst sice limituje objem nádrže – velikost některých exemplářů jde do desítek centimetrů, avšak většina z nich velmi dobře prospívá a ojedinělé není ani jejich množení. Najdeme zde také již zmíněnou krevetku, několik ježovek, komorníka bělocasého, sapína modrožlutého, sapínovce žlutofialového, dále pak bodloka žlutého (*Zebrasoma flavescens*) a párek klaunů uzdičkatých (*Amphiprion frenatus*). Naposled jmenovaný druh využívá symbiózy se sasankou a mezi rybími obyvateli tohoto akvária na sebe upoutává nejvíce pozornosti. Klauni uzdičkatí jsou přizpůsobiví, ochotní přijímat potravu z ruky. Mořská akvaristika není po roce 1989 v Česku už ničím neskutečným a chovatelů v tomto oboru stále přibývá. Masovému rozvoji však brání značná pořizovací cena i poměrně velké nároky na chov a údržbu. Tato skutečnost pak výrazně umocňuje nemalý význam veřejných akvárií.

Jan Špaček

Rodina leguánů kubánských roste

V pavilonu Tropické království na jednom ze dvou vrcholů Mniší hory se letos v srpnu vylíhli čtyři leguáni kubánští, někdy označovaní jako leguáni obrovští (*Cyclura nubila*). V evropském kontextu je odchov leguána kubánského velmi vzácný, přitom i loni v létě přišli v Zoo Brno na svět taktéž čtyři jedinci uvedeného druhu – v obou případech šlo o už třetí generaci narozenou v zajetí, rodiče i prarodiče těchto mláďat se narodili v pražské zoo. Ta

svůj chov založila v roce 1991 odchovem samce a tří samic v divočině. Cílený chov těchto leguánů začíná na Mniší hoře v roce 1998, kdy Zoo Brno získala od pražských kolegů skupinu sestávající z jednoho samce a pěti samic. Jedna z nich se pak v roce 2002 stala matkou čtyř mláďat. Při deponaci plazů ze zaplavené pražské zoo se podařilo získat dalšího samce, pocházejícího též z divočiny, který byl zcela nepříbuzný s ostatními kusy. Příbuzný samec byl vyřazen z chovu, takže letošní mláďata jsou cenná obnoveným genetickým základem. Současnou kolekci v Zoo Brno tedy tvoří dva samci, pět samic, čtyři letošní mláďata, z loňských čtyř mláďat zůstala naživu dvě. Koncem devadesátých let minulého století žilo v zajetí jen 54 leguánů kubánských, dnešní počty nebudou o moc větší. Z evropských zahrad množí leguána kubánského pouze Zoo Praha, Jihlava a Brno. Mimo Evropu pak chovají tyto leguány jen v jedné zoo na Kubě a ve třech v USA. Kromě toho existují ojedinělé soukromé chovy různě ve světě. Leguáni kubánští žijí v izolovaných populacích převážně v pobřežních oblastech na Kubě a na přilehlých malých ostrovech včetně Isla de los Piños, literatura uvádí jeden poddruh na Kajmanských ostrovech. Týdenní mláďata měří kolem 30 cm, ale v dospělosti mohou samci dorůst až do délky 185 cm. Leguáni kubánští se dožívají přibližně dvaceti let, průměrný věk v zajetí překračuje hranici 25 let. Jsou to mírná, plachá, avšak bystrá zvířata. Živí se květy a plody rostlin nebo i celými rostlinami, příležitostně požírají měkkýše, kraby a ryby. Mohutní samci veseďávají na vyvýšených místech a kýváním hlavy brání svá teritoria, o něž často mezi sebou svádějí prudké boje. Svým vzezřením připomínají vyhynulé pravěké ještěry – ostatně stejně jako dalších asi sedm druhů rodu *Cyclura* z Velkých a Malých Antil. Počet leguánů kubánských,

odhadovaný na asi 40 000 kusů, stále klesá především proto, že jejich životní prostředí ničí rozvoj turistiky doprovázený výstavbou hotelů a pláží. Navíc domorodci loví tyto leguány pro maso – přezdívají jim kubánská kuřata. Dále pak vejce kladená do nor se stávají kořistí zdivočelých domácích zvířat. Pavilon Tropické království vykazuje opakované úspěšné odchovy nejen u leguánů kubánských, ale i u celé řady jiných druhů plazů. Vedle nezapomenutelného porodu 39 mláďat

vejcoživorodých chameleonů Jacksonových ze závěru roku 2002 zmiňme například větší množství leguánů zelených, kteří se narodili letos na jaře. Teraristy z Mniší hory také naplňují naději právě nakladená vejce leguánů nosorohých. Tropické království patří mezi největší láka-dla Mniší hory a jeho význam by měl ještě stoupat. Prostor v prosklené hale se sedlovou střechou, patřící k pavilonu, má být v budoucnu zabydlen volně létajícími ptáky, usadajícími v koronách palm. Pod nimi a v sousedním plánovaném traktu se usídí řada nových druhů, například kapustňáci, i fauna moří – žraloci a korálové ryby.

Eduard Stuchlík

© ZOO Brno, 2001

webmaster: Faster CZ, s. r. o. /www.faster.cz/